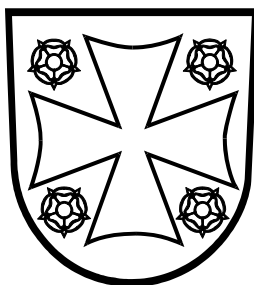

INFORMATIONSPRAXIS OCH ADMINISTRATIVA ANVISNINGAR
VID KYRKOHERDE- OCH BISKOPSVÄL

Betänkande avgivet av kyrkostyrelsens arbetsgrupp 23.2.2006

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland
Serie C 2006: 10

INNEHÅLL

1.	Inledning	2
2.	Information i samband med kyrkoherde- och biskopsval	4
	2.1 Utgångspunkterna för informationen	4
	2.2 Aktörer och principer	6
	2.3 Information i samband med kyrkoherdeval	7
	2.4 Information i samband med biskopsval	9
3.	Administrativa anvisningar för förrättande av kyrkoherdeval	10
	3.1 Val av valnämnd	10
	3.2 Vallängd	10
	3.3 Röstningstider och röstningsställen	11
	3.4 Kungörelser	12
	3.5 Extra kandidat	13
	3.6 Valnämndens övriga uppgifter	14
	3.7 Rösträkning	15
	3.8 Åtgärder efter valet	17
4.	Administrativa anvisningar för förrättande av biskopsval	18
	4.1 Elektorer	18
	4.2 Kandidatuppställning	20
	4.3 Valförrättning	21
	4.4 Val av ärkebiskop	23

Bilagor

1. Kungörelser vid kyrkoherdeval
2. Följebrev till förhandsröstningsmaterialet
3. Valsedel för kyrkoherdeval
4. Meddelande om vem som uppställts i förslagsrum för kyrkoherdeval
5. Kyrkoherdevalsprocessen i en församling
6. Besvärsanvisning för kyrkoherdeval
7. Biskopsvalsprocessen i ett stift

1. INLEDNING

Arbetsgruppen fick i uppgift att bereda anvisningar om förfarandet vid förrättande av kyrkoherdeval och biskopsval. Den främsta anledningen till att arbetsgruppen tillsattes var den oenhetliga praxis som rådde i fråga om valinformationen. Arbetsgruppen har också fäst särskild uppmärksamhet vid den informering som skall ske i samband med valen. Det finns inga enhetliga anvisningar om förfarandet vid kyrkoherde- och biskopsval. Då det på senare tid dessutom har skett ändringar i bestämmelserna gällande bägge dessa val ansåg arbetsgruppen det vara nödvändigt att bereda administrativa anvisningar för hur valen skall förrättas.

I fråga om prästval har man utgått från principen att församlingen själv kallar en präst. Sålunda är subjektet i tillsättningsprocessen i första hand församlingen och inte den präst som söker tjänsten. Detta har ansetts innebära att prästerna inte eftersträvar eller ens söker sig till en prästtjänst, utan bara är tillgängliga för en kallelse. Ett dylikt tänkesätt har lett till att de präster som deltar i ansökningsprocessen har antagit en mycket passiv roll i förhållande till de röstberättigade församlingsmedlemmarna. Korrekt praxis har ansetts vara att det är de församlingsmedlemmar som stöder en viss präst som berättar om dennes egenskaper och ståndpunkter, inte prästen själv.

I kyrkolagen fanns tidigare en bestämmelse som förbjöd prästen att bedriva röstfiske och i valpredikan tala ”för sin egen sak”. I bestämmelsen avsågs ett förbud mot att påverka de röstberättigades beteende på ett mycket personligt och djupt plan. Den förbjöd uttryckligen en präst som var uppställd i valet från att ge eller lova en församlingsmedlem något som denne skulle gagnas av i utbyte mot församlingsmedlemmens röst. Kyrkolagen ansågs förbjuda en präst som deltog i valet från att aktiva uppträda i offentligheten och framhäva sig själv och sina ståndpunkter. Det hörde till ”vanlig och vedertagen praxis” att vara tyst. I samband med vissa prästval har det till domkapitlen anförts besvär med anledning av röstfiske och talan i egen sak, och domkapitlen har också ansett att man avvikit från den vanliga och vedertagna praxisen. Ingen har dock blivit dömd för att ha uppträtt för aktivt i valprocessen.

Den ovan nämnda, senare upphävda bestämmelsen i kyrkolagen samt tolkningen av denna ledde till att de präster som deltog i prästval framförde sina

ståndpunkter indirekt, genom sina anhängare. Detta system gynnade i synnerhet kända kandidater samt sådana kandidater som hade en mycket aktiv och skicklig anhängarskara. Att ha en egentlig organiserad stödgrupp ansågs inte vara önskvärt. Information som grundar sig på en andrahandskälla är dock alltid problematisk. I realiteten har den valdeltagande prästens medverkan varit en förutsättning för stödtruppens arbete för att presentera och skapa publicitet för kandidaten.

Kandidaternas låga offentliga profil har alltså motiverats utgående från församlingens interna perspektiv. En låg offentlig profil har upplevts som ett problem särskilt i de stora städerna. I och med att samhället har förändrats och det allmänna intresset för kyrkan har minskat blir den offentliga profilen viktig. Den låga profilen har också varit en faktor som medverkat till den allt lägre röstningsaktiviteten.

I vissa av de kyrkoherdeval som genomförts på senare tid har kandidaterna markant avvikit från den vanliga och vedertagna praxisen att inte uttala sig utanför de valmöten som församlingen anordnar. Kandidaterna har aktivt eftersträvat publicitet och synlighet för sig själva och sina ståndpunkter, bl.a. genom att sända ut valreklam, utnyttja medierna, träffa de röstande och organisera transporter till vallokalen. Aktiviteten har motiverats å ena sidan med hänvisande till åsikts- och yttrandefriheten och å andra sidan med att de röstande har rätt att få information om även andra än redan tidigare bekanta kandidaters ståndpunkter och mål. En medveten målsättning har dessutom varit att väcka intresse för valet utanför församlingens aktiva kärntrupp. Åtminstone i en del av fallen har kandidaten strävat efter att finna understöd utanför den aktiva inre kretsen.

I biskopsval, liksom i fråga om prästval, har utgångsprincipen varit att kyrkan själv kallar till sig en herde. Vid tillsättandet av en biskopstjänst är subjektet sålunda i första hand stiftet och inte den präst som är beredd att ta emot uppgiften. I ännu högre utsträckning än vid prästval har detta ansetts innebära att man inte eftersträvar eller ens söker sig till tjänsten, utan bara är tillgänglig för en kallelse.

Fram till 1990-talet lyftes biskopskandidaterna fram gradvis med hjälp av elektorerna och debatten i medierna. Grupperna som drev en biskopskandidats sak verkade inofficiellt och åtminstone till en början utanför offentligheten. Den som var tilltänkt som biskop tillfrågades visserligen och gav sitt medgivande, men någon egentlig kandidatur existerade inte. En sådan situation innebar att de präster som deltog i processen fick en mycket passiv roll i förhållande till de röstberättigade. I första hand styrd av medierna strävade man efter att informera om kandidaternas egenskaper och ståndpunkter.

År 2000 infördes nya bestämmelser i kyrkolagen gällande kandidatuppställningen vid biskopsval: Minst tio röstberättigade kan uppställa en kandidat vid biskopsval. Då kandidaterna i valet är så här pass officiella, kan presentationen av dem arrangeras gemensamt så att den blir opartisk. Det är domkapitlets uppgift att presentera kandidaterna och arrangera gemensamma möten för diskussion och hörande.

Att en biskopskandidat bedriver en aktiv valkampanj anses fortsättningsvis inte vara varken önskvärt eller korrekt. Det valarbete som valmansföreningarna bedriver och dess offentlighet har däremot ökat markant i de senaste biskopsvalen. Förutom personliga kontakter har man bl.a. börjat använda sig av webbsidor på internet. Här har även kandidaterna ingående kunnat presentera sig själva och sina ståndpunkter. Vid de senaste biskopsvalen har stödgrupperna och mängden resurser dessa förfogar över blivit allt viktigare. Detta gäller i synnerhet i de fall då det finns många kandidater.

I strävan att garantera de präster som deltar i valet jämlika möjligheter att framträda offentligt har man inom stiftet anordnat valpaneler, där kandidaterna samtidigt har kunnat ta ställning till de frågor som ställts.

Det arbete som bedrivs i samband med såväl kyrkoherde- som biskopsval har under senare år ändrat karaktär till följd av ett yttre tryck. Samhälleliga förändringar, lagstiftningsreformer och människornas attityder till kyrkan har skapat en ny situation med avseende på valarbetet och informationen om detta. I samband med senare tids biskopsval har det förts en omfattande medborgardebatt, vilket är mycket positivt. I mars 2005 initierade domkapitlet i Lappo stift ett initiativ till Kyrkostyrelsen för att få till stånd valanvisningar och initiativet motiverades med bl.a. dessa kulturella förändringar. Syftet med dessa anvisningar är att fylla det behov som förändringarna gett upphov till.

2. INFORMATION I SAMBAND MED KYRKOHERDE- OCH BISKOPSVÄL

2.1 Utgångspunkterna för informationen

På senare tid har den nya typ av kampanjarbete som kandidaternas anhängare och kandidaterna själva bedriver samt den publicitet valen får i medierna ökat både i fråga om biskops- och kyrkoherdeval. I det moderna samhället finns det ett uppenbart tryck att man skall bedriva ett aktivt valarbete, och samhälleliga val skapar i sig en mental bild av att kandidaten själv kan delta aktivt i valarbetet.

Arbetsgruppen har genomfört en enkät om valinformationen i de församlingar där kyrkoherdeval har förrättats under de senaste tre åren. 31 svar inkom. I nästan alla fall har informationsärendena behandlats av kyrkorådet, men informationsarbetet har skötts av en liten grupp på 2–3 personer och arbetet har oftast genomförts utan några professionella informatörer. Bara en församling meddelade att man hade tillsatt en särskild valarbetsgrupp. Gemensamma valmöten för alla kandidater har varit vanligare än att kandidaterna träffat församlingsmedlemmarna efter sina provpredikningar. Informationen har huvudsakligen gått ut på att presentera kandidaterna; man har t.ex. inte redogjort för kyrkoherdens uppgifter. Församlingens egen tidning och lokaltidningar har varit de vanligaste informationskanalerna. Alla församlingar som har webbsidor har använt sig av dessa. Förutom information om själva valet har webbsidorna innehållit intervjuer, kandidattester och t.o.m. röstprov på kandidaterna. Kandidaternas anhängare har bedrivit ett aktivt valarbete, men kandidaternas eget valarbete har enligt denna undersökning varit helt sporadiskt. Kandidaterna har i viss mån delat ut sin egen valreklam.

Enkäten visar att informationsarbetet skiljer sig mycket mellan olika församlingar. Utgående från svaren kunde man skönja en klar skillnad mellan de små församlingarna och huvudstadsregionens församlingar, vilket kanske delvis också är en resursfråga. Tanken på att en allt öppnare och aktivare information kommer sannolikt så småningom att sprida sig.

Det finns mycket positivt med denna utveckling. Syftet med valinformationen har varit att utsträcka debatten till att gälla hela församlingen. Det sätt på vilket kyrkoherde- och biskopsval numera förrättas och den allmänt ökande offentliga publiciteten gör att kandidaterna aktivt måste synas i olika medier. Utan ökad publicitet kommer valdeltagandet i kyrkoherdevalen troligtvis att sjunka ytterligare. I och med de senaste revideringarna av kyrkolagen har antalet elektorer i biskopsval ökat, vilket innebär att det finns allt fler elektorer som behöver information om biskopskandidaterna. Att få träffa kandidaterna personligen är viktigt för att elektorn skall kunna göra sitt val.

I inledningen konstaterades att ”vanlig och vedertagen” praxis har varit att kandidaten endast har ställt sig till förfogande i det fall att församlingen kallar honom till tjänsten. Att kandidaten själv ägnar sig åt aktivt valarbete har ansetts vara opassande. I den nuvarande kyrkolagstiftningen finns dock inte några särskilda bestämmelser om hur en präst som kandiderar för kyrkoherde- eller biskopsval skall förfara i fråga om valarbetet. På basis av kyrkolagstiftningen kan sådan verksamhet inte förbjudas och det att kandidaten i enlighet med god sed aktivt deltar i valarbetet inverkar inte på valets laglighet. I 2 kap. 14 § 2 mom. i valordningen för kyrkan finns en bestämmelse om att det på ett röstmöte eller i dess omedelbara närhet inte är tillåtet att med tal, skrifter

eller tryckalster eller på något annat sätt försöka påverka de röstande. Valordningens bestämmelse motsvarar bestämmelsen i 72 § i vallagen. I kyrkolagstiftningen garanteras alltså de röstandes valfrihet på själva röstningsstället, men i övrigt innehåller den inga direkta bestämmelser om valarbetet.

Å andra sidan har grunderna för kyrkoherde- och biskopsval förblivit oförändrade: Församlingen eller stiftet söker i och med valet en andlig ledare. En opassande marknadsföring av sig själv är inte lämplig i situationen, även om förändringar i det omgivande samhället och lagstiftningen kräver att kandidaten aktivt är framme i rampljuset.

Enligt 7 kap. 9 § i kyrkoordningen skall församlingens medlemmar på lämpligt sätt ges tillräcklig information om ärenden av allmänt intresse. Församlingsmedlemmarna skall alltså informeras om att domkapitlet har utlyst eller en viss dag torde komma att utlysa en kyrkoherdetjänst och vilken dag ansökningstiden går ut. I församlingarna känner man i allmänhet till aktuella avskedsansökningar eller ett valresultat som innebär att tjänsten kommer att lediganslås. Församlingsmedlemmarnas egen möjlighet att arbeta för att hitta kandidater förutsätter att de informeras i ärendet. Denna information har traditionellt skötts via stiftsnyheterna. Informationen måste också skötas på lokalnivå.

Hur borde valförrättaren – med beaktande av allt det ovan nämnda – agera i en dylik situation?

2.2 Aktörer och principer

Det mest ändamålsenliga är att **valförrättaren själv är aktiv och leder valinformationen**. På så sätt kan man bäst undvika eventuella överdrifter och valförrättaren kan hålla kontroll över valet.

Det kommunikativa målet för informationen i anslutning till kyrkliga val är att trygga tillräcklig information till de röstberättigade och se till att kandidaterna får en jämbördig behandling. Med hjälp av ett väl utfört informationsarbete kan man **aktivera** väljarna; i samband med valen uppstår ett naturligt tillfälle att föra en medborgardebatt om frågor som rör församlingen eller stiftet. Informationen är också ägnad att få kyrkan och dess medlemmar att närma sig varandra eller att stärka stiftsidentiteten. Med hjälp av bra information stärks betydelsen av medlemskap i kyrkan, och församlingsmedlemmarna aktiveras också att ta sitt medlemskap i kyrkan på allvar.

Församlingens och dess kyrkoråds eller domkapitlets initiativkraft i fråga om informationen ökar **öppenheten** och främjar alla kandidaters **likvärdiga** behandling. En tillräcklig presentation av alla kandidater och en offentlig valdebatt minskar kandidaternas behov av individuella kampanjer och stärker sålunda valets öppna och jämbördiga karaktär. Såväl kandidaterna som elektorerna har behov av att uttrycka åsikter. Valförrättaren kan på sina webbsidor grunda för ändamålet lämpliga diskussionskanaler där ordet är fritt.

Då man informerar måste man beakta att kommunikationen når församlingsmedlemmarna på olika sätt t.ex. beroende på deras ålder, kön, boningsort, yrke eller församlingsaktivitet. Av den anledningen skall man – efter övervägande – använda sig av **olika medier** och kanaler.

Man skall sträva efter att ge medierna **information snabbt och i god tid** också om det finns risk att några detaljer senare kan behöva revideras. Den som verkställer valet kan förmedla kandidaternas kontaktuppgifter och be dem om grundläggande uppgifter och bilder för informationen till medierna. Grundläggande fakta om kandidaterna, personuppgifter och uppgifter om deras arbetshistoria, finns att få hos domkapitlet. De viktigaste grundläggande uppgifterna ingår i valförslaget. Det är också skäl att ge tillräckligt med information om hur valet verkställs och väcka debatt om valets sakfrågor. Samma information bör också finnas på de egna webbsidorna.

Även om det för ett lyckat val är mycket viktigt att valarbetet leds av kyrkorådet eller domkapitlet finns det ändå ingen orsak att försöka förhindra den verksamhet som **kandidaternas stödgrupper** bedriver. Den utgör en naturlig del av det normala valarbetet. Att välja sin egen präst hör till församlingsmedlemmarnas rättigheter och skyldigheter. På samma sätt väljer den röstberättigade i ett biskopsval en biskop för sitt stift, och väljer då givetvis den kandidat som förefaller vara bäst lämpad för uppgiften. De som tänker likadant har rätt att gå samman och bedriva valarbete till förmån för sin egen kandidat.

Stödgrupperna måste i all sin verksamhet respektera de övriga kandidaterna. Det korrekta är att koncentrera sig på den egna kandidatens förtjänster och styrkor istället för att lyfta fram andra kandidaters svagheter. Det är i sista hand väljarna som avgör hur ändamålsenligt valarbetet har varit; vissa tilltalas av ett mera anspråkslöst valarbete, andra gillar en mer iögonfallande stil.

Då och då aktualiseras frågan om hur aktivt församlingens anställda kan agera i samband med kyrkoherdeval. Alla har en grundläggande rättighet att uttrycka sin åsikt. Då församlingens anställda uttrycker sin ståndpunkt om kyrkoherdekandidaterna bör de dock betona att de agerar som privatpersoner

och inte som representanter för församlingen eller branschen. Av denna anledning är det skäl för de anställda att vara återhållsamma med sina ställningstaganden, i synnerhet i samband med att de utför tjänsteuppgifter. Särskild försiktighet måste förutsättas av den avgående kyrkoherden, som på grund av sin ställning ofta har ett stort inflytande.

Församlingens anställda får i och med kyrkoherdevalet sin högsta chef. Om de har grupperat sig för att understöda vissa kandidater, kan stämningen i arbetsgemenskapen bli spänd efter valet. Också av denna anledning är det bra om de anställda håller en låg profil då en ny kyrkoherde väljs.

Om församlingens egen präst söker tjänsten som kyrkoherde får sådana åtgärder gällande församlingens arbetsfördelning som gynnar denne som sökande inte vidtas under valets gång. Det är också förbjudet att använda uppgifter ur församlingens medlemsregister i den sökandes valarbete.

2.3 Information i samband med kyrkoherdeval

Kyrkoherdeval förrättas av en valnämnd. För det övriga valarbetet, också informationen, ansvarar **kyrkorådet eller församlingsrådet**. Enligt 7 kap. 9 § 2 mom. i kyrkoordningen skall församlingens medlemmar på lämpligt sätt ges tillräcklig information om ärenden av allmänt intresse som är anhängiga i församlingen, och det åligger kyrkorådet att leda och övervaka informationsverksamheten. Det är skäl att tillräckligt noggrant och i god tid före valet komma överens om valnämndens och kyrko- eller församlingsrådets arbetsfördelning.

Kyrkorådet eller församlingsrådet kan tillsätta en **valarbetsgrupp** för att bereda de praktiska åtgärderna inför valet. Arbetsgruppen kan t.ex. skriva kandidatpresentationer till församlingens tidning, förbereda valpanelen – även frågorna till panelen – och utarbeta frågorna till kandidattestet, etc. Arbetsgruppens medlemmar kan vara församlingens anställda och förtroendevalda eller annars för uppgiften lämpliga församlingsmedlemmar. I beredningen är det viktigt att beakta de kommunikativa synvinklarna genom att på något sätt samarbeta med professionella inom kommunikationsbranschen. Den kyrkliga samfällighetens informationsenhet är en naturlig samarbetspartner för valarbetet i en församling som tillhör en kyrklig samfällighet.

Det rekommenderas att man i valarbetet använder sig av följande metoder:

Kandidatens frågetimme efter valprovet. Frågetimmen kan anordnas i kyrkan eller på någon annan lämplig plats, t.ex. i församlingshemmet.

Gemensam valdebatt för alla kandidaterna. Vid behov kan man också anordna flera valdebatter.

Då man förbereder sig inför de olika evenemangen som ingår i valarbetet är det viktigt att församlingen erbjuder kandidaterna, speciellt dem som kommer utifrån, **tillräckligt med information om församlingen.** Man kan t.ex. organisera en för kandidaterna gemensam rundtur då församlingens lokaler presenteras och samtidigt berätta om församlingens verksamhet. I samband med detta är det skäl att också gå igenom principerna för valarbetet t.ex. under ledning av den avgående kyrkoherden. Informationen i samband med valarbetet går sålunda i bägge riktningarna: från kandidaterna till församlingsmedlemmarna och från församlingen till kandidaterna.

Valinformation i församlingens tidning. I vissa församlingar har man gett ut en särskild valupplaga av församlingstidningen, där man har koncentrerat sig på att presentera kandidaterna och redogöra för valförfarandet. Dessutom är det skäl att behandla de uppgifter som ingår i kyrkoherdetjänsten. Då en extra kandidat deltar i valet är det särskilt viktigt att informera om röstningstekniken.

Valinformation direkt till församlingsmedlemmarna. Till röstberättigade församlingsmedlemmar kan sändas valrelaterat material, information om kandidaterna och valförrättningen, som personligt adresserad post. Kostnadsfrågor kan dock komma att begränsa användningen av denna effektiva informationsmetod.

Utnyttjande av lokaltidningar. Tidningarna tar i allmänhet gärna emot och publicerar material i anslutning till kyrkoherdeval.

Webbkommunikation. Detta mediums betydelse ökar snabbt. Många församlingar använder aktivt sin webbtjänst i kyrkoherdevalet; på webben kan man presentera kandidaterna, debattera församlingens aktuella frågor, ställa frågor till kandidaterna etc. Genom att göra kandidattestet kan väljarna jämföra kandidaternas ställningstaganden med sina egna uppfattningar och sålunda övertygas om sitt val.

Utnämning av en valkontaktperson. Församlingen kan utse en person, till vilken man kan ställa frågor om allt som gäller valet, gällande såväl dess tekniska genomförande som kandidaterna.

2.4 Information i samband med biskopsval

I fråga om biskopsval är **domkapitlet både** valförrättare och valinformatör. Domkapitlets informatörsroll är till stor del likadan som kyrkorådets roll i

kyrkoherdevalet. Domkapitlet har framför allt i uppgift att öppna ändamålsenliga kanaler för diskussion om biskopskandidaterna. I biskopsvalet grundas officiella valmansföreningar som ställer upp en kandidat, och det är skäl att påpeka att det också är valmansföreningens uppgift att göra sin kandidat känd i stiftet. Något som har visat sig vara ett problem i samband med biskopsval är att i synnerhet lekmanaelektorerna inte känner till kandidaterna tillräckligt bra och därför har svårt att bilda sig en ståndpunkt.

Domkapitlet skall med hjälp av olika medier ge ut grundläggande matrikeluppgifter om kandidaterna. Domkapitlet och den avgående biskopen kan dock inte ta ställning till vem som skulle vara mest lämpad som biskop. Varje valmansförening presenterar under valarbetets lopp sin egen kandidat i ett positivt ljus via sina informationskanaler.

För att öppna opartiska debattkanaler bör domkapitlet vidta åtminstone följande åtgärder:

Anordna **valpaneler** med alla kandidater **i olika delar av stiftet**. Det är viktigt att den regionala jämlikheten tillgodoses, så att även röstberättigade i de mest avlägsna delarna av stiftet kan delta i evenemangen.

Domkapitlet öppnar sin **webbplats** för debatt om biskopsvalet. Biskopskandidaterna, de som hör till valmansföreningarna och alla övriga intresserade kan delta i denna debatt.

Stiftets tidning kan användas för valinformation. **Medierna**, både pressen och övriga medier, är en viktig del av förrättandet av biskopsval. Man skall också utse en **valkontaktperson** för domkapitlet som sköter informationsuppgifterna.

3. ADMINISTRATIVA ANVISNINGAR FÖR FÖRRÄTTANDE AV KYRKOHERDEVAL

Bestämmelser gällande kyrkoherdeval finns i kyrkolagen (KL), kyrkoordningen (KO) och valordningen för kyrkan (VOK). Kyrkoherdeval förrättas i enlighet med samma allmänna principer för val som församlingsval. Bestämmelserna om vallängden, beräkning av tidsfrister och godkännandet av röstsedlar är desamma. Valnämnden är ansvarig för valets tekniska genomförande. Kyrko- eller församlingrådet ansvarar för att valet handhas som en del av församlingsverksamheten. Nedan fokuseras närmare på kyrkoherdevalets särdrag.

Bifogat finns ett exempel på valprocessen i fråga om kyrkoherdeval sammanställt i form av en tidtabell (bilaga 5).

Vid sidan av denna anvisning används kommentaren Kirkkolainsäädäntö 2004 eller senare upplaga och Gunnar Grönblom, Kyrkans lagstiftning med kommentarer, 2002, tredje omarbetade upplagan, eller senare upplagor.

3.1 Val av valnämnd

Valnämnden för församlingens val utses av kyrkofullmäktige eller församlingsrådet (VOK 2:1). Om församlingen under valperioden inte har haft andra val än församlingsval, väljs valnämnden för församlingsvalet ofta först i maj under valåret. Då utgår valnämndens mandatperiod redan i slutet av samma år. Kyrkoherdeval förrättas alltid av en valnämnd som valts av sittande kyrkofullmäktige eller församlingsråd.

Kyrkoherden är medlem av valnämnden, men inte automatiskt dess ordförande. Kyrkofullmäktige **väljer** valnämndens ordförande. En tf. kyrkoherde som är sökande till tjänsten kan enligt 28 § 1 mom. 1 och 7 punkten i förvaltningslagen på grund av jäv vara förhindrad att delta som medlem i valnämnden. Domkapitlet utser vid behov en icke-jävig präst till valnämnden.

3.2 Vallängd

De ändringar i kyrkolagen och valordningen för kyrkan som gäller upprättandet av vallängden trädde i kraft 10.4.2006. Vallängden skall upprättas **55 dagar före den första valdagen**. Numera använder man församlingens egen medlemsförteckning som bas. Om upprättandet av vallängd föreskrivs i 2 kap. 15–18 § i valordningen för kyrkan. Upprättandet av vallängden är knutet till informationen om valdagen. **Rösträtt** har alla som har fyllt 18 år senast den första valdagen och som har antecknats som närvarande medlem av församlingen senast 70 dagar före den första valdagen (KL 8:3, Lagen om beräkning av laga tid (25.4.1930/150) 2–4 §). Vallängden kan således upprättas först då domkapitlet har fastställt valdagen.

Exempel: Valet inleds 22.10.2006. Den dagen räknas inte med i de 70 dagarna. I vallängden upptas då församlingens närvarande medlemmar per 13.8.2006 (flyttid senast 13.8.2006) som har fyllt eller fyller 18 år senast 22.10.2006.

Vallängden skall **granskas** av minst två av kyrkorådets eller församlingsrådets medlemmar senast den andra dagen efter det att den upprättades (VOK 2:17). Vallängden skall vara **framlagd till påseende** under övervakning så att

församlingsmedlemmarna kan granska den i minst fyra timmar under två efter varandra följande vardagar. Den senare dagen skall den finnas till påseende kl. 15–19 (VOK 2:18). Kungörelsen om att vallängden finns till påseende skall anslås på församlingens anslagstavla senast tio dagar innan vallängden framläggs till påseende och kungörelsen publiceras i tidningen senast fem dagar innan tiden för påseende börjar. Inte heller i detta fall räknas den första dagen då vallängden finns till påseende med i de fem eller tio dagarna. Information om vallängdens betydelse kan ges t.ex. i samband med förhandsinformationen inför valet.

Yrkanden på rättelse av vallängden avgörs av valnämnden vid dess sammanträde (VOK 2:19–21). Kyrkoherden får framställa rättelseyrkande på den grund att någon utan skäl har utelämnats ur vallängden eller om någon oriktigt har antecknats som röstberättigad. En röstberättigad medlem av församlingen har rätt att framställa rättelseyrkande på den grund att rösträtt utan laga grund förvägrats honom eller tillagts någon annan. Valnämndens beslut kan överklagas till förvaltningsdomstolen. En noggrannare redogörelse över dessa bestämmelser finns t.ex. i kommentaren Kirkkolainsäädäntö 2004 eller Kyrkans lagstiftning med kommentarer.

Om antecknande att vallängden **vunnit laga kraft** föreskrivs i 2 kap. 20 § i valordningen för kyrkan.

3.3 Röstningstider och röstningsställen

Kyrkoherdevalet påbörjas den andra söndagen som följer på det sista valprovet. Valnämnden skall före dagen för den första valpredikan besluta **när röstningen skall förrättas**. Valet kan pågå i en eller två dagar (VOK 2:23). I det fall att valet inleds på söndagen efter avslutad gudstjänst är det inte nödvändigt att fastställa något exakt klockslag då valet inleds.

Platsen för förrättande av kyrkoherdeval är i regel kyrkan. Kyrkorådet eller församlingsrådet kan bestämma att valet skall förrättas någon annanstans än i kyrkan. Röstningsstället kan t.ex. vara ett församlingshem som är mer centralt beläget än kyrkan. Om kyrkan även används av en annan församling är det ändamålsenligt att förrätta valet någon annanstans än i kyrkan. Den tid det tar att ta sig från kyrkan till röstningsstället skall beaktas då man bestämmer tiden för valets inledande, och i detta fall anges ett klockslag för när valet börjar. Vid kyrkoherdeval finns det dock bara ett röstningsställe.

Bestämmelserna om förhandsröstning och hemmaröstning i kyrkoherdeval i 2 kap. 23 § 2 mom. i valordningen för kyrkan hänvisar till paragraferna 43–49 f

i samma kapitel. I kyrkoherdevalet sker förhandsröstning enbart på pastorexpeditionen.

3.4 Kungörelser

I samband med kyrkoherdeval förekommer tre olika slags kungörelser:

- valnämndens kungörelse om att vallängden finns till påseende
- domkapitlets kungörelse om avgivande av valprov och tidpunkten för valets inledande samt
- valnämndens kungörelse om valets förrättande samt om förhands- och hemmaröstning

Modeller för de kungörelser som skall uppgöras i församlingarna har bifogats till betänkandet (bilaga 1).

Valnämndens kungörelser om vallängden och valförrättandet skall publiceras i den tidning församlingen använder för annonsering och anslås på församlingens anslagstavla. Domkapitlets kungörelse skall åtminstone anslås på församlingens anslagstavla, men den kan också publiceras i tidningen.

Frågan om **kungörelse av vallängden** behandlades mer ingående i punkt 3.2. Vallängden kan upprättas först efter att domkapitlet har meddelat vilken dag valet inleds.

Domkapitlets kungörelse om avgivande av valprov och tidpunkten för valets inledande sänds till församlingen då valförslaget har vunnit laga kraft. I kungörelsen meddelas vem som har uppställts på valförslag samt eventuella extra valkandidater. I samma kungörelse fastslås tidtabellen för valet. Valproven avges på efter varandra följande söndagar vid högmässogudstjänsten, och valet inleds den andra söndagen som följer efter det andra eller tredje valprovet. Domkapitlets kungörelse om de sökanden som uppställts på valförslag och valförrättandet anslås på församlingens anslagstavla **två veckor före dagen för den första valpredikan** (KO 6:28).

Valnämndens kungörelse om kyrkoherdeval uppgörs i enlighet med 2 kap. 24 § i valordningen för kyrkan. Där meddelas om förrättandet av kyrkoherdeval, när valet börjar, samt om platsen och tiden för röstningen. Samtidigt meddelas om förhandsröstning och hemmaröstning. Kungörelsen anslås på församlingens anslagstavla samt publiceras i den tidning som församlingen använder för annonsering fem dagar före förhandsröstnings/valets inledande.

Enligt vad som föreskrivs i valordningen för kyrkan skall kungörelsen finnas kvar på anslagstavlan tills det att röstningen avslutats.

I den bifogade kungörelsemodellen har kungörelsen om det egentliga kyrkoherdedevalet och kungörelsen om förhands- och hemmaröstning kombinerats. Dessa kan naturligtvis också publiceras separat. Eftersom besvärstiden för valet börjar räknas redan från det att valresultatet har kungjorts på valdagens kväll (KL 24:11) är det skäl att nämna i kungörelsen när och var valresultatet framläggs till påseende. Även om protokollet färdigställs senare och framläggs till påseende 1–2 dagar efter valet anses församlingsmedlemmarnas besvärstid ha börjat löpa från det att resultatet kungjordes.

Om en präst som är uppställd på valförslag inte infinner sig för att förrätta gudstjänst skall domkapitlet informeras om detta. Domkapitlet besluter om åtgärder i detta fall.

3.5 Extra valkandidat

Tio röstberättigade församlingsmedlemmar kan skriftligen anhålla om uppställande av en extra valkandidat senast före kl. 16 den onsdag som följer på sista valprovet (VOK 2:25). Även om anhållan om en extra valkandidat skulle ha gjorts redan innan valproven avgivits, behandlar valnämnden officiellt anhållan först när tiden för att framställa anhållan har gått ut och den sökande inte längre har möjlighet att dra tillbaka sin ansökan. De extra kandidaterna avger inte officiella valprov. Utgångspunkten för systemet har varit att en extra valkandidat är en präst som sedan tidigare är känd i församlingen. I detta fall är ett officiellt valprov inte av avgörande betydelse då församlingsmedlemmarna bildar sig en åsikt. Av domkapitlets kungörelse framgår ifall en eller flera av de sökande är behörig som extra valkandidat. Om de sökande är högst tre till antalet kan alla sökande erhålla förslagsrum, och då kan man inte ens i teorin anhålla om någon extra valkandidat.

Valnämnden behandlar anhållan om extra kandidat. En sökande som har konstaterats vara behörig som extra valkandidat kan meddela att han eller hon inte står till förfogande. Domkapitlet skall informeras om detta före dagen för den sista valpredikan. Domkapitlet skall förmedla informationen till valnämnden (KO 6:26)

I 2 kap. 25 § i valordningen för kyrkan uppställs en bakre gräns för när anhållan om en extra valkandidat skall göras. I många situationer när man anhåller om en extra kandidat har frågan övervägts redan i det skede då man fått kännedom om kandidaterna och har kunnat utvärdera uppställningen i valförslaget. Om anhållan framläggs i ett tidigt skede skapas publicitet för den extra kandidaten och denne kan inbjudas till de valevenemang som församlingen anordnar och

beaktas i församlingens informationsverksamhet. Anhållan kan framställas efter det att domkapitlets valförslag har vunnit laga kraft. När valnämnden har godkänt en anhållan om en extra valkandidat är det skäl att offentligt informera om beslutet. Informationen ingår inte i den officiella kungörelse som gäller förrättande av valet.

Presentationen av en extra valkandidat och dennes närvaro vid de valevenemang som församlingen anordnar är en kommunikationsfråga för församlingen. Det finns inga bestämmelser som fastslår på vilket sätt detta skall ske.

3.6 Valnämndens övriga uppgifter

Valnämnden låter trycka upp **röstsedlarna** (VOK 2:26). En modell till röstsedel bifogas (bilaga 3). Röstsedlarna skiljer sig från normala röstsedlar i och med att de sökande inte har ett nummer. På röstsedeln trycks namn och titel på dem som uppställts på förslag enligt den ordning i vilken kandidaterna placerats i förslagsrum. Uppgifterna fås från domkapitlets kungörelse. Vardera sökandes uppgifter finns i en egen kolumn och röstningen sker genom att man drar ett streck i kandidatens kolumn.

Valnämnden ser även till att låta trycka upp de foljebrev som behövs för **förhandsröstningen** (bilaga 2) samt skaffa ytterkuvert och valkuvert. Materialet för förhands- och hemmaröstning i församlingsval lämpar sig som sådant även i kyrkoherdeval. Om det har blivit över valkuvert och ytterkuvert från församlingsval kan dessa användas i förhandsröstningen till kyrkoherdevalet, och man kan vid behov låta trycka upp fler likadana kuvert. I detta val sänds förhandsrösterna alltid till den röstandes hemförsamling, varför församlingens namn på förhand trycks på ytterkuvertets adressfält och i punkt d.

I förhands- och hemmaröstning för kyrkoherdeval motsvarar ett anslag med de kandidater som erhållit förslagsrum och eventuella extra valkandidater den sammanställning av kandidatlistor som gäller för församlingsval. Anslaget skall finnas framlagt på förhandsröstningsstället och också finnas synligt vid hemmaröstning.

Om det i valet finns sökande som är behöriga som extra valkandidater skall valsedeln innehålla en tom spalt som är lika stor som de övriga, där den röstande kan skriva in den extra valkandidatens namn. Man måste beakta möjligheten av en extra valkandidat redan då man låter trycka upp röstsedlarna, även om det inte är säkert att någon anhållan om en extra kandidat kommer att göras.

Röstsedeln innehåller alltså

- två kolumner, om det finns två sökande i förslagsrum

- tre kolumner om det finns tre sökande i förslagsrum men ingen sökande att inbjuda som extra valkandidat
- fyra kolumner, om det finns tre sökande uppställda i förslagsrum och möjlighet att anhålla om en extra valkandidat.

Röstsedeln viks på mitten så att kolumnerna för två kandidater hamnar på vänster sida och den tredje kandidatens samt den extra valkandidatens kolumn på höger sida av vecket. Kolumnerna skall anpassas så att vecket hamnar mellan kolumnerna.

Röstningsättet vid kyrkoherdeval är speciellt. Om det i valet finns en eller flera extra valkandidater kan väljaren ge sin röst åt både en extra kandidat och en kandidat som uppställts i förslagsrum. Detta avvikande röstningsätt är svårt för de röstande och ställer stora krav på förhandsinformationen inför valet och valinformationen på röstningsstället samt vid förhandsröstningen.

På röstningsstället skall i väntrummen och valbåsen anslås ett meddelande om de sökande som är uppställda i förslagsrum (VOK 2:27) (bilaga 4). I det fall att det är möjligt att anhålla om en extra valkandidat uppgörs meddelandena slutgiltigt först i det skede då tiden för att anhålla om en extra valkandidat har gått ut.

Valnämnden väljer ett eller flera **valbiträden** liksom i fråga om församlingsval. En röstande har möjlighet att använda sig av ett personligt biträde på samma sätt som vid församlingsval (VOK 2:3).

Bestämmelser om inledande och förrättande av valet finns i 2 kap. 5–14 § i valordningen för kyrkan.

3.7 Rösträkning

Bestämmelser om rösträkning och ogiltiga röstsedlar finns i 2 kap. 11 och 55 § i valordningen för kyrkan. Med bestämmelsen om omständigheter som medför att en röstsedel är ogiltig strävar man efter att inget som inverkar på valresultatet skall förbli oklart. Överflödiga röstsedlar får inte komma med bland röstsedlarna. Det får inte råda någon oklarhet om vem som har röstat och valhemligheten får inte brytas. En ostämplad röstsedel är alltid ogiltig, även om misstaget skulle bero på slarv från valmyndighetens sida. En obehörig anteckning eller teckningar på röstsedeln gör den ogiltig. Röstsedeln är också obehörig om den röstande skriver sitt eget namn på den. Samtidigt har valhemligheten också brutits.

Om det på en röstsedel förekommer någon sådan defekt som enligt ovan nämnda bestämmelser inte direkt innebär att röstsedeln blir ogiltig, skall valnämnden sträva efter att realisera den röstandes avsikt om det är möjligt att klargöra denna. Om det t.ex. förekommer felskrivningar i namnet på en extra valkandidat i röstsedelns tomma kolumn, men det trots detta är klart vem som avses skall röstsedeln godkännas. (Om röstsedlars ogiltighet se Halttunen m.fl. Kirkkolainsäädäntö 2004 s. 454 och Lauri Tarasti, Suomen vaalilainsäädäntö, Helsinki 1998, s. 352–355 och Gunnar Grönblom, Kyrkans lagstiftning med kommentarer, 2002, tredje omarbetade upplagan, eller senare upplagor.)

Av de präster som uppställts i förslagsrum väljs den som fått flest röster. Om rösterna faller lika, väljs den som placerats i ett högre förslagsrum.

En extra valkandidat blir vald om denne erhåller minst 10 procent av församlingens hela röstetal och mer än hälften av de avgivna rösterna (KL 8:1). Det är fråga om en s.k. **rösttröskel**, dvs. det krävs en viss mängd röster för att denne skall kunna väljas. Man röstar på en extra valkandidat genom att skriva kandidatens namn på röstsedeln. **De som röstar på en extra valkandidat kan samtidigt också rösta på någon av de kandidater som uppställts i förslagsrum.** Denna röst räknas i det fall att den extra valkandidaten inte når över rösttröskeln. Vid rösträkningen kontrolleras först om den extra valkandidaten fått så många röster att han eller hon väljs. I detta skede delas sedlarna upp per kandidat, dvs. i fyra olika högar.

Om den extra valkandidaten inte överskrider rösttröskeln delas röstsedlarna upp i tre högar för de kandidater som uppställts i förslagsrum och man beaktar då andrahandsrösterna. Om röstsedeln bara innehåller en röst på en extra valkandidat sätts den i detta skede åt sidan.

Om det inte finns någon extra valkandidat delas röstsedlarna upp mellan två eller tre kandidater och valresultat räknas direkt.

Om offentliggörandet av valresultatet meddelas i kungörelsen om valets förrättande och förhandsröstning. Förutom dagen meddelas det klockslag då resultatet **tidigast** publiceras.

Exempel 1. Antalet röstberättigade i församlingen är 3 000. Den extra valkandidaten får 350 röster, kandidaten i första förslagsrummet 110, kandidaten i andra förslagsrummet 150 och kandidaten i tredje förslagsrummet 30 röster. Den extra kandidaten blir vald.

Exempel 2. Antalet röstberättigade i församlingen är 3 000. Den extra valkandidaten får 150 röster, kandidaten i första förslagsrummet 15, kandidaten

i andra förslagsrummet 15 och kandidaten i tredje förslagsrummet 80 röster. Den extra kandidaten kan inte bli vald eftersom röstprocenten underskred 10 procent. Vald blir den präst som var uppställd i förslagsrum och som fick flest röster, och slutresultatet beror på hur andrahandsrösterna fördelar sig mellan kandidaterna i förslagsrum. Om kandidaten i första förslagsrummet har fått 30 andrahandsröster, kandidaten i andra förslagsrummet 100 och kandidaten i tredje förslagsrummet fått 20 andrahandsröster, blir de totala antalen: 1:a förslagsrum 45, 2:a förslagsrum 115 och 3:e förslagsrum 100. Vald blir sökanden i andra förslagsrummet.

Exempel 3. Antalet röstberättigade i församlingen är 3 000. Den extra valkandidaten får 250 röster, kandidaten i första förslagsrummet 200, kandidaten i andra förslagsrummet 80 och kandidaten i tredje förslagsrummet 30 röster. Den extra kandidaten väljs inte eftersom han eller hon inte fick över 10 procent av hela församlingens röster. Antalet röster var också färre än hälften av de avgivna rösterna. Vald blir således den präst uppställd i förslagsrum som fått flest röster (direkta och andrahandsröster totalt).

3.8 Åtgärder efter valet

Om valförrättandet uppgörs ett protokoll i två exemplar. Efter valet sänder valnämnden det ena exemplaret av valprotokollet till domkapitlet. Röstsedlarna skall insättas i ett hållbart konvolut, förslutas med sigill och arkiveras (VOK 2:29)

Protokollet skall finnas **framlagt till påseende** under 30 dagar. Eftersom besvärstiden i fråga om kyrkoherdeval börjar räknas redan från det att beslutet kungjorts och inte från tidpunkten då valprotokollet lagts fram offentligt, utgår besvärstiden redan lite tidigare än efter de 30 dagar då resultatet finns till påseende. Enligt 25 kap. 3 § 3 mom. i kyrkolagen kan tiden då protokollet finns till påseende vara längre än den tid som reserverats för rättelseyrkande: det finns alltså ingen motsättning här.

Kandidaterna får ett officiellt meddelande om valresultatet i form av ett **protokollsutdrag** där en besvärsanvisning ingår. Kandidaterna är parter. Protokollsutdraget kan sändas som ett vanligt brev (KL 24:4,1 och 24:11,1–3). En modell för besvärsanvisning bifogas (bilaga 6).

Församlingens medlemmar och sökande som deltagit i valet har möjlighet att anföra kyrkobesvär hos förvaltningsdomstolen. En sökande som varit behörig som extra valkandidat men inte inbjudits som sådan har inte besvärsrätt. Han eller hon är inte längre part i själva valet. Besvärsanvisningen gäller den valprocess som skett i hela församlingen. Beslut i fråga om eventuella besvär

som gäller avgöranden om rösträtt och godkännande av vallängden ges redan innan valet förrättas, men i fråga om valnämndens övriga avgöranden i anslutning till valet kan ändring sökas först då det slutgiltiga valresultatet står klart. Förfarandet är detsamma som i övriga allmänna val. Besvär över domkapitlets valförslag kan enbart anföras av präster som har sökt tjänsten. En församlingsmedlem kan inte anföra besvär över förslagsrummen ens efter valet.

4. ADMINISTRATIVA ANVISNINGAR OM FÖRRÄTTANDE AV BISKOPSVÄL

Som bilaga följer ett exempel på tidsschemat för valprocessen i anslutning till biskopsval (bilaga 7).

4.1 Elektor

Präster och lektor

När biskopsämbetet blivit ledigt skall domkapitlet förordna att biskopsval förrättas. I detta sammanhang bör också en valdag preliminärt fastställas, likaså en eventuell valdag för den andra valomgången. Som följande åtgärd sammanställer domkapitlet på basis av den matrikel som domkapitlet för en förteckning över alla röstberättigade präster och lektor indelade enligt prosteri. Det totala **antalet röstberättigade** i biskopsvalet bestäms utifrån denna förteckning.

Den grundläggande bestämmelsen om rösträtt i biskopsval finns i 18 kap. 3 § 2 mom. i kyrkolagen. Enligt den har stiftets präster och lektor rösträtt i valet. En person som har avgått från sin prästtjänst eller från någon annan tjänst i kyrkan har rösträtt under fyra år räknat från det att tjänsteförhållandet upphörde, dock inte efter uppnådd avgångsålder (KL 5:5). En präst som har beviljats avsked från eller fråntagits prästämbetet (KL 5:3,1 och 23:9) har inte rätt att rösta vid val, inte heller en präst som är avstängd från utövning av prästämbetet (KL 5:4). Rätt att rösta har inte heller en person med lektorsrättigheter, som varken är i tjänst eller berättigats av domkapitlet att tjänstgöra i ett samfund (KO 6:35,3). Enligt 3 kap. 1 § 2 mom. i valordningen för kyrkan bestäms antalet präster och lektor enligt situationen i början av den månad som föregår domkapitlets beslut. Enligt lagberedningshandlingarna avses med ”domkapitlets beslut” den dag då förteckningen över röstberättigade präster och lektor upprättats (förvaltningsutskottets betänkande 2/1995 s. 15). Om förteckningen upprättas den 15 mars är den avgörande dagen alltså den 1 februari.

Domkapitlet skall skicka ett utdrag ur förteckningen över röstberättigade präster och lektor till kontraktsprostarna.

Oftast sker det ändringar i sammansättningen av tjänsteinnehavare under tiden mellan upprättandet av förteckningen över röstberättigade präster och lektorer och valdagen för biskopsvalet. Prästtjänster i församlingarna kan besättas av tjänsteinnehavare från andra stift, präster eller lektorer kan flytta över till andra stift osv. Enligt 18 kap. 3 § 2 mom. i kyrkolagen har en präst som flyttat till stiftet eller vigts till präst efter att förteckningen över röstberättigade präster och lektorer har upprättats rätt att rösta i biskopsvalet. På motsvarande sätt förlorar en präst eller lektor som flyttat bort från stiftet före valdagen för biskopsvalet sin rösträtt. Ovan nämnda ändringar kan också inträffa under tiden mellan den första och den andra valomgången i biskopsvalet. Också dessa ändringar har en omedelbar inverkan på den berörda prästens eller lektorns rösträtt under den andra valomgången. Ändringar i antalet präster och lektorer påverkar emellertid inte antalet lekmannelektorer.

Lekmän

Följande personer betraktas som lekmannelektorer **på grund av sin ställning** (KL 18:3,2,3–5p.):

- domkapitlets lagfarne assessor och lekmannelem,
- av sametinget utsett kyrkomötesombud vid biskopsval i Uleåborgs stift,
- lekmanneombud som valts från stiftet till kyrkomötet, och
- lekmannelemmar som valts till stiftsfullmäktige.

Därutöver väljer lekmannelemmarna i varje församlings kyrkofullmäktige eller församlingsråd så många lekmannelektorer, att antalet elektorer i församlingen, de ovan angivna lekmannelektorerna medräknade, blir detsamma som antalet präster och lektorer i stiftet som ingår i förteckningen över röstberättigade. Vid val av lekmannelektor förs ordet i församlingsrådet av den lekman som fungerar som församlingsrådets vice ordförande. Om en präst eller lektor är medlem i kyrkofullmäktige eller församlingsrådet, är denne förhindrad att delta i valet av lekmannelektorer och skall därmed ersättas av en lekmannelem. Den som väljs till lekmannelektor skall vara en församlingsmedlem som enligt 7 kap. 3 § i kyrkolagen är valbar till förtroendeuppdrag i församlingen. En tjänsteinnehavare och arbetstagare i församlingen kan väljas till lekmannelektor. Om minst två elektorer väljs från församlingen kan proportionellt val förrättas. För lekmannelektorer utses inga ersättare. Om en elektor dör, flyttar bort från församlingen, förlorar sin valbarhet av någon annan orsak eller blir förhindrad så att han eller hon inte kan rösta ens per post, kan kyrkofullmäktige eller församlingsrådet välja en ny elektor. Kyrkoherden skall underrätta kontraktsprosten om förändringen.

Fördelningen av antalet lekmannaelektorer församlingarna emellan sker enligt 18 kap. 3 § 2 mom. 6 punkten i kyrkolagen så, att varje församling först får en elektor; övriga elektorer bestäms i förhållande till församlingarnas folkmängd. Till sist utjämnas de tal som anger förhållandet mellan församlingarna till närmaste heltal. Församlingarnas folkmängd fastställs här enligt situationen den sista dagen på det år som föregår förordnandet av valet.

Domkapitlet skall enligt bestämmelserna ovan bestämma de i 18 kap. 3 § 2 mom. 6 punkten i kyrkolagen avsedda lekmannaelektorernas antal och fördelning mellan församlingarna. Kyrkoherdarna skall informeras om detta beslut.

Kyrkoherdens och kontraktsprostens uppgifter i valberedningen

Kyrkoherden skall tillse att lekmannamedlemmarna i kyrkofullmäktige eller församlingsrådet utser elektorer inom den tid som domkapitlet anger samt informera domkapitlet och kontraktsprosten om valresultatet (VOK 3:1,3).

Kontraktsprosten skall upprätta en förteckning över de personer i prostriet som äger rösträtt i biskopsvalet enligt 18 kap. 3 § 2 mom. i kyrkolagen (VOK 3:1,4). Följande personer skall inkluderas i förteckningen: röstberättigade präster och lektorer i prostriet, lekmannaelektorer som valts av församlingarnas kyrkofullmäktige och församlingsråd, i prostriet bosatta lekmannaombud som valts till kyrkomötet (inte det ombud som förordnas av statsrådet) samt lekmannamedlemmar som valts till stiftsfullmäktige. Kontraktsprosten i domprostriet tillägger i sin förteckning lagfarna assessorn och domkapitlets lekmannamedlem. Kontraktsprosten lämnar förteckningen till domkapitlet.

4.2 Kandidatuppställning

Efter att meddelandena om elektorerna inkommit skall domkapitlet inom två veckor bestämma den dag då uppställningen av kandidater inleds. En förteckning över dem som valts till elektorer skall skickas till stiftets kyrkoherdeämbeten (VOK 3:1a,1).

Rätt att uppställa en kandidat vid biskopsval har en **valmansförening** som har bildats av minst tio i valet röstberättigade personer (KL 18:3,5). Valbara till biskopsämbetet är alla präster inom evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Kandidaten skall ge sitt skriftliga samtycke till kandidaturen. Valmansföreningen skall sända stiftelseurkunden jämte kandidatansökan till domkapitlet inom två månader från det att uppställningen av kandidater inletts.

Det är skäl för domkapitlet att låta trycka och sända stiftelseurkundsformulär till valmansföreningarna.

Efter att de två månader som reserverats för uppställningen av kandidater löpt ut skall domkapitlet inom två veckor granska stiftelseurkunderna och bereda ombuden tillfälle att inom två veckor rätta fel i handlingarna (VOK 3:1b). Angående rättelse av fel iaktas bestämmelserna i 4 kap. 8 § samt 2 kap. 37 och 38 § i valordningen för kyrkan.

Bestämmelser om domkapitlets följande åtgärder finns i 3 kap. 1c § i valordningen för kyrkan.

Domkapitlet skall inom två veckor efter att den tid som reserverats för rättelseförfarandet löpt ut

- 1) göra de rättelser som rättelseförfarandet ger anledning till i stiftelseurkunderna;
- 2) upprätta en förteckning över de valbara kandidaterna;
- 3) upprätta en kandidatförteckning genom att lotta kandidaternas ordningsföljd och numrera kandidaterna i löpande nummerföljd med början från nummer 2; samt
- 4) tillställa kontraktsprostarna kandidatförteckningen.

Domkapitlet skall sköta om tryckningen av kandidatförteckningen och röstsedlarna. Röstsedlarna skall utformas så att de uppfyller bestämmelserna i 2 kap. 10 § 1 mom. och 2 kap. 42 § 1 mom. i valordningen för kyrkan.

Röstsedlarna för den eventuella andra valomgången i biskopsvalet bör ha en annan färg än röstsedlarna i den första omgången. Kandidaterna har samma nummer i den andra valomgången som i den första.

Med anledning av ett klagomål som anförts hos riksdagens biträdande justitieombudsman har denne utfärdat ett beslut (Dnr 2225/4/05) som gäller lämnande av en förteckning över valförrättarna till valmansföreningens ombudsmän vid biskopsval för spridning av valinformation. Biträdande justitieombudsmannen anser att dataskyddsbestämmelserna inte hindrar domkapitlet från att tillställa valmansföreningarnas ombudsmän en förteckning över valförrättarna inklusive hemadresser. Enligt biträdande ombudsmannens beslut är det upp till domkapitlet att bestämma om förteckningen sänds till ombudsmännen eller inte. Eftersom förteckningen i fråga behövs för diskussionen kring biskopsvalet rekommenderar kyrkostyrelsen att förteckningen tillställs valmansföreningarnas ombudsmän.

4.3 Valförrättning

Om endast en kandidat har ställts upp, blir denne utsedd till biskop utan val (KL 18:4). Om flera kandidater än en har ställts upp, fastställer domkapitlet tidpunkten för valet. Biskopsval förrättas tidigast 30 dagar efter att den tidsfrist som nämns i 3 kap. 1c § 1 mom. i valordningen för kyrkan har löpt ut. Röstningen äger rum samtidigt i varje prosteri i hela stiftet, varvid kontraktsprosten eller, om denne är förhindrad, den i tjänsten äldsta kyrkoherden är ordförande för valförrättningen. Biskopen, lagfarne assessorn och domkapitlets lekmannamedlem röstar i domprosteriet. **Kontraktsprosten** skall kalla de i 3 kap. 1 § 3 mom. i valordningen för kyrkan avsedda prästerna, lektorerna och elektorerna till valförrättningen (VOK 3:2). Samtidigt sänder kontraktsprosten dem röstsedlarna, så att de vid behov kan rösta per brev.

I 3 kap. 3 och 4 § i valordningen för kyrkan finns bestämmelser om **valsammanträdet** förlopp. Ordföranden skall hålla bön och uppmana elektorerna att rösta på en präst som uppställts på förslag. Eftersom kandidatuppställningen har skett på förhand och kandidaterna har diskuterats i offentligheten, tillåts inte längre någon diskussion om kandidaterna i samband med valförrättningen.

En röstberättigad som inte kan infinna sig till valförrättningen får sända sin röstsedel till valförrättaren hopvikt i ett slutet kuvert, på vilket han eller hon antecknat sitt namn och uppgift om att kuvertet innehåller vederbörandes röstsedel. Brevet kan sändas till valförrättaren på förhand per post eller skickas genom bud eller med någon annan som deltar i valförrättningen. Om avsändarens namn finns i förteckningen över röstberättigade öppnas brevet och den fortsättningsvis öppnade röstsedeln läggs i samma urna som de övriga röstsedlarna.

Om ordföranden konstaterar att den person som gett eller sänt en röstsedel inte finns upptagen i förteckningen över de röstberättigade eller av någon annan orsak anser att personen inte har rösträtt, skall ordföranden lägga den under valförrättningen avgivna röstsedeln oöppnad i ett särskilt slutet kuvert, som förses med den röstandes namn, eller lämna det per brev insända kuvertet med röstsedel oöppnat samt översända kuverten till domkapitlet. Ordförandens motiveringar för avgörandet skall antecknas i protokollet. Eftersom förteckningen över de röstberättigade inte är bindande, hänskjuts oklarheter i anslutning till förteckningen till domkapitlet för avgörande.

Om oklarheten om rösträtt gäller en röstande som inte har infunnit sig på röstningsstället personligen utan som har skickat sin röstsedel till valförrättaren i ett slutet kuvert, skall röstsedeln i det öppnade kuvertet följaktligen skickas till domkapitlet. Om oklarheten däremot gäller en röstande som är på plats

personligen, skall även hans eller hennes röstsedel läggas hopvikt i ett kuvert. Kuvertet förses med den röstandes namn och sänds förslutet till domkapitlet.

En röstsedel är ogiltig om en underskrift eller någon annan obehörig anteckning har gjorts på denna.

Vid valförrättningen skall föras **protokoll**, i vilket skall antecknas antalet röstsedlar, vilka som röstat som närvarande och vilka som frånvarande, hur många röster varje kandidat har fått samt annat som förekommit vid valförrättningen. Protokollet undertecknas av ordföranden och protokollföraren. Det skall justeras av två protokolljusterare, vilka utsetts vid valförrättningen.

Prosteriets valresultat uträknas efter röstningen. Om det är uppenbart att en röstsedel är ogiltig beaktas den inte i resultatet. **Resultatet** meddelas till **domkapitlet** omedelbart **i enlighet med dess anvisningar**. Resultatet kan också delges dem som så önskar.

Ordföranden skall insända röstsedlarna och protokollet till domkapitlet i ett slutet konvolut, på vilket skall antecknas dess innehåll samt avsändaren.

Domkapitlet skall vid sitt sammanträde öppna konvoluten som innehåller valhandlingarna. Domkapitlet skall avgöra om en i 3 kap. 3 § 3 mom. i valordningen för kyrkan avsedd röstsedel skall beaktas vid rösträkningen och om någon röstsedel skall anses som ogiltig enligt 3 kap. 4 § 1 mom. (VOK 3:5).

Det slutliga valresultatet uträknas av domkapitlet. Domkapitlet avgör också om röstsedlarna skall godkännas eller förklaras ogiltiga.

Om någon kandidat har fått **mer än hälften** av de avgivna rösterna vid valet fastställer domkapitlet valresultatet och utfärdar fullmakt till biskopsämbetet åt denne.

Om ingen har fått mer än hälften av de avgivna rösterna, bestämmer domkapitlet att ett **nytt val** skall förrättas inom 30 dagar från det första valet. Kandidater i det nya valet är de två präster som har fått flest röster i det första valet (VOK 3:4). Det nya valet skall förrättas enligt samma förfarandebestämmelser som det första valet. Dessa bestämmelser finns i 3 kap. 2–4 § i valordningen för kyrkan. Den präst som får fler röster i det andra valet har valts till biskop.

Domkapitlet delger kandidaterna och valmansföreningarnas ombud valresultatet genom att skicka dem ett protokollsutdrag jämte besväransvisning (KL 24:11).

4.4. Val av ärkebiskop

Rösträtten i val av ärkebiskop bestäms i fråga om Åbo ärkestift på samma sätt som rösträtten i de övriga stiftet i biskopsval. Rösträtt i valet av ärkebiskop har dessutom kyrkomötesombuden från de övriga stiftet och det av sametinget valda kyrkomötesombudet samt stiftsfullmäktiges och domkapitlets medlemmar. Också kyrkostyrelsens medlemmar har rösträtt. (KL 18:3,3)

Om den som har rösträtt vid val av ärkebiskop har rösträtt på flera olika grunder utövas rösträtten så att

1. biskopen röstar som kyrkomötesombud, varvid rösträtten som medlem av domkapitlet utövas av den prästerliga medlem som är adjungerad medlem;
2. en sådan medlem av kyrkostyrelsen som inte är biskop röstar som medlem av kyrkostyrelsen, varvid suppleanten utövar rösträtt som kyrkomötesombud, eller som medlem av stiftsfullmäktige eller den adjungerade medlemmen som medlem av domkapitlet; samt så att
3. en annan röstberättigad som har rösträtt både som kyrkomötesombud och som medlem av stiftsfullmäktige eller som kyrkomötesombud och som medlem av domkapitlet röstar som kyrkomötesombud, varvid rösträtten i stiftsfullmäktige utövas av suppleanten eller i domkapitlet av den adjungerade medlemmen. (VOK 3:1,6)

Kungörelser vid kyrkoherdeval

I Framlagd vallängd

Se VOK 2:18

KUNGÖRELSE

I X församling förrättas kyrkoherdeval _____.

Vallängden för kyrkoherdevalet finns till påseende under övervakning _____
klockan _____ och _____ klockan 15–19 på pastorsexpeditionen, adress
_____.

Alla personer som fyllt 18 år senast på den första valdagen _____ har antecknats
som röstberättigade i vallängden, förutsatt att de har registrerats som närvarande
medlemmar i församlingen senast 70 dagar före den första valdagen, dvs. senast
_____.

En röstberättigad församlingsmedlem och kyrkoherden får yrka på rättelse av
vallängden enligt följande: En församlingsmedlem får framställa ett rättelseyrkande
om han eller hon utan laglig grund har förvägrats rösträtt eller om rösträtt beviljats en
annan person utan laglig grund. Kyrkoherden får yrka på rättelse på den grund att
någon utan skäl har utelämnats ur vallängden eller i denna felaktigt antecknats sakna
eller inneha rösträtt. Ett rättelseyrkande kan inte grundas på att en person flyttat till
församlingen senare än 70 dagar före den första valdagen.

Rättelseyrkandet skall framställas skriftligen och inlämnas senast _____ före kl. 16
till pastorsexpeditionen på adressen _____.
Pastorsexpeditionen har utöver de normala öppettiderna öppet kl. 14–16 den dagen.

Valnämnden sammanträder för att behandla rättelseyrkanden
_____ kl. _____.

X

På valnämndens i X vägnar

ordförande _____

Kungörelsen har funnits till påseende på församlingens anslagstavla

_____ och publicerats i tidningen _____.

II Kungörelse om valförrättning och förhandsröstning

Se VOK 2:23,2

KUNGÖRELSE

I X församling förrättas kyrkoherdeval _____.

Kyrkoherdevalet inleds _____ i kyrkan efter gudstjänsten _____ klockan _____ och avslutas klockan _____. På måndag börjar röstningen i kyrkan klockan _____ och avslutas klockan _____.

Förhandsröstning i kyrkoherdevalet förrättas på församlingens pastorsexpedition från och med måndag _____ till fredag _____ varje dag klockan 9–18.

En röstberättigad, vars rörelse- eller funktionsförmåga är så begränsad att han eller hon inte utan oskäligen svårigheter kan ta sig till röstnings- eller förhandsröstningsstället, får under vissa förutsättningar förhandsrösta hemma. Personen, eller en annan person som utsetts av denne, skall framföra en begäran om hemmaröstning till valnämnden skriftligen eller per telefon. Begäran skall lämnas till pastorsexpeditionen senast _____ före klockan 16.

Valresultatet offentliggörs i kyrkan på söndag/måndag _____ tidigast klockan _____. Protokollet över kyrkoherdevalet finns till påseende på pastorsexpeditionen _____.

X

På valnämndens i X vägnar

ordförande _____

Kungörelsen har funnits till påseende på församlingens anslagstavla

_____ och publicerats i tidningen _____.

Exempel på följebrev till förhandsröstningsmaterialet

Mottagare

VALNÄMNDEN i *Patajärvi* församling

Adress

PASTORSEXPEDITIONEN

└

└

a) Förhandsröstarens efternamn (även tidigare) med tryckbokstäver
b) Förnamn (även tidigare)
c) Personbeteckning
d) Församling i vars vallängd förhandsröstaren finns antecknad <i>Patajärvi</i>
e) Förhandsröstarens postadress
Jag försäkrar att jag personligen med bevarande av valhemligheten har fyllt i röstsedeln, lagt in denna hopvikt i valkuvertet och tillslutit kuvertet.
_____ Förhandsröstarens underskrift
Följebrevet skall undertecknas i valförrättarens närvaro.

	Förhandsröstningsställe	Datum
IFYLLS AV VALFÖRRÄTTAREN	Jag intygar att ovan nämnda person har förhandsröstat på det sätt som anges i 2 kapitlet i valordningen för kyrkan.	
	_____ Valförrättarens underskrift	

Valsedel för kyrkoherdeval - exempel

Kyrkoherdeval i Messuby församling i Tammerfors 12–13.11.2006.			
1:a förslagsrummet	2:a förslagsrummet	3:e förslagsrummet	
Jari NURMI	Jari VÄLIMAA	Tomi KARTTUNEN	
Rektor för Helsingin kristillinen opisto, pastor	Kyrkoherde i Vilppula församling	Kaplan i Sahalahti kapellförsamling i Kangasala församling	

Meddelande om vem som uppställts i förslagsrum för kyrkoherdevalet

Exempel:

Kyrkoherdeval i Messuby församling i Tammerfors 12–13.11.2006.

FÖLJANDE KANDIDATER HAR UPPSTÄLLTS I KYRKOHERDEVALET I
MESSUBY FÖRSAMLING:

1. Pastor Jari Nurmi, rektor för Helsingin kristillinen opisto
2. Jari Välimaa, kyrkoherde i Vilppula församling
3. Tomi Karttunen, kaplan i Sahalahti kapellförsamling i Kangasala församling

FÖLJANDE EXTRA KANDIDAT HAR FÖRESLAGITS OCH GODKÄNTS:

Ari Rantavaara, kaplan i Messuby församling

Den röstande röstar på en kandidat som uppställts i förslagsrum genom att göra en synlig anteckning på den del av röstsedeln där kandidatens namn finns.

Röster på den extra valkandidaten avges så att hans eller hennes namn skrivs i den tomma kolumnen på valsedeln.

En person som röstar på den extra valkandidaten har rätt att också rösta på en präst som uppställts i egentligt förslagsrum. Dylika andrahandsröster räknas i det fall att antalet röster på den extra kandidaten inte når över den rösttröskel som bestäms i lag.

Tidtabellsexempel för kyrkoherdevalsprocessen i en församling

1. Domkapitlets valförslag 1.11.2006.
Beslutet delges de sökande per brev samma dag; tiden för delfående är 7 dagar, tiden för framställande av rättelseyrkande 14 dagar. Valförslaget vinner laga kraft 23.11.2006.
2. Domkapitlet beslutar om valprov och valförrättning 5.12.2006. Valproven utförs den 14, den 21, och den 28 januari 2007. Valet inleds 11.2.2007. Beslutet skall meddelas till församlingen samma dag.
3. En kungörelse om framläggande av vallängden sätts upp på anslagstavlan 7.12.2006 och publiceras i tidningen följande vecka, senast 13.12.2006.
4. Vallängden färdigställs 15.12.2006, och den granskas och bestyrks av medlemmar som kyrkorådet valt inom sig.
5. Vallängden finns framlagd till påseende 18.12.2006 i minst fyra timmar och 19.12 klockan 15–19 eller längre.
6. Rättelseyrkanden som gäller vallängden skall inlämnas senast 21.12.2006 kl. 16. Pastorsexpeditionen skall denna dag ha öppet åtminstone kl. 14–16.
7. Valnämnden sammanträder för att behandla rättelseyrkandena två veckor efter att tiden för framläggandet av vallängden löpt ut. I detta exempel hålls sammanträdet 3.1.2007. Besluten jämte besväransvisning sänds per brev följande vardag till den som framställt rättelseyrkandet och till den vars rösträtt beslutet gäller. Delgivningstiden är sju dagar från det att brevet avsänts, dvs. 11.1.2007. Besvärstiden är sju dagar räknat från delfåendet, dvs. senast 18.1.2007. Besvär lämnas till pastorsexpeditionen. Om inga rättelseyrkanden framställts, antecknas att vallängden vunnit laga kraft.
8. Följebreven för förhandsröstningen trycks, och följekuvert och valkuvert beställs från domkapitlet.
9. Valnämnden behandlar ärendet som brådskande, ger ett utlåtande om besvären och sänder alla handlingar till förvaltningsdomstolen.
10. Domkapitlets kungörelse om kandidaterna, sökande som är behöriga att uppställas som extra kandidat samt valets inledande sätts upp på anslagstavlan senast 29.12.2006. Eftersom beslutet på grund av valtidsregeln har inkommit till församlingen redan vecka

49, har kungörelsen satts upp på anslagstavlan redan i det skedet. Det är fråga om valinformation.

11. Valnämnden behandlar begäran om en extra valkandidat. Valnämnden sammanträder tidigast onsdag 30.1.2007 efter kl. 16.
12. Församlingens kungörelse om förrättande av kyrkoherdeval och förhandsröstning skall enligt 2 kap. 24 § i valordningen för kyrkan hållas framlagd till påseende på församlingens anslagstavla räknat från dagen för det sista valprovet, dvs. i praktiken från och med fredag 26.1.2007, tills röstningen avslutas. Eftersom denna kungörelse har framlagts till påseende redan innan begäran om extra valkandidat skall framställas, nämns inte kandidaterna i kungörelsen.

Förhandsröstningen inleds 5.2.2007, varför valkungörelsen jämte informationen om förhandsröstning och hemmaröstning skall publiceras i tidningen senast 31.1.2007. I valkungörelsen nämns också när valresultatet offentliggörs. Valnämnden fattar dessa beslut till exempel på sitt sammanträde 3.1.2007.

13. Förhandsröstningen förrättas 5–9.2.2007 kl. 9–18 på församlingens pastorsexpedition.
14. Valet inleds 11.2.2007 och avslutas i enlighet med valnämndens beslut. Efter att ha räknat rösterna offentliggör valnämnden valresultatet och ger en besvärсанvisning. Besvärstiden för församlingsmedlemmar börjar den dag resultatet offentliggörs och upphör 30 dagar senare. Valet har avslutats och resultatet offentliggjorts 12.2.2007. Tiden för anförande av besvär till förvaltningsdomstolen upphör således 13.3.2007 för församlingsmedlemmarnas del. Besvärstiden för kandidaterna anges i punkt 16.
15. Röstsedlarna packas, förseglas och arkiveras i fyra år.
16. Delgivningen till kandidaterna såsom parter sker officiellt, så att de tillsänds ett protokollsutdrag per post. Deras besvärstid börjar från delfåendet av beslutet (KL 24:11 § 1 mom.). Delfåendet anses ha skett 20.2.2007. Besvärstiden upphör 21.3.2007. Valresultatets rättskraft kan således kontrolleras i förvaltningsdomstolen 22.3.2007.
17. Omedelbart efter att valprotokollet har färdigställts skickas ett exemplar av det till domkapitlet. Efter att valet har vunnit laga kraft utfärdar domkapitlet fullmakt åt den som valts till tjänsten.

Besvärсанvisning för kyrkoherdeval

B E S V Ä R S A N V I S N I N G

Ändring i valnämndens beslut får sökas genom skriftliga besvär hos förvaltningsdomstolen i _____. Rätt att anföra besvär har församlingsmedlemmarna och kandidaterna i kyrkoherdevalet.

Besvär får anföras på den grund att beslutet har tillkommit i fel ordning, myndigheten som fattat beslutet har överskridit sina befogenheter eller beslutet i övrigt är lagstridigt.

Besvärstid

Besvär skall anföras inom 30 dagar räknat från den dag som valnämndens beslut delgivits, denna dag undantagen.

Om inte annat påvisas, anses en kandidat ha fått del av beslutet sju dagar efter att brevet med valresultatet postats, vid den tid mottagningsbeviset utvisar eller vid den tid som antecknats på ett separat intyg över delfående. Protokollsutdraget har postats till kandidaterna _____.

En församlingsmedlem anses ha fått del av beslutet när resultatet i kyrkoherdevalet har offentliggjorts. Valresultatet har offentliggjorts _____.

Lämnande av besvärsskrift

Besvärsskriften skall lämnas till förvaltningsdomstolen i _____ inom besvärstiden. Besvärshandlingarna kan sändas på eget ansvar per post eller genom bud. Handlingarna skall postas i så god tid att de hinner fram innan pastorsexpeditionen stänger den sista dagen av besvärstiden.

Besvärsskriftens innehåll och underskrift

I besvärsskriften skall anges

- den ändringssökandes namn och hemort
- postadress och telefonnummer, på vilka meddelanden om behandlingen av ärendet kan lämnas till den ändringssökande
- i vilket beslut ändring söks
- på vilka punkter ändring söks i beslutet och vilka ändringar som påyrkas
- på vilka grunder ändring söks.

Besvärsskriften skall undertecknas av den ändringssökande, dennes lagliga företrädare eller ett ombud. Om den ändringssökandes talan förs av hans eller hennes lagliga företrädare eller ombud, eller om besvärsskriften avfattats av någon annan person, skall även denna persons namn och hemort uppges i besvärsskriften.

Bilagor till besvärsskriften

Till besvärsskriften skall fogas

- valnämndens beslut i original eller som kopia
- ett intyg över vilken dag beslutet har delgetts eller en annan utredning över när besvärstiden börjat
- handlingar som den ändringssökande åberopar till stöd för sitt yrkande, om inte dessa har lämnats till myndigheten redan tidigare.

Ombud som inte är advokat eller offentligt rättsbiträde skall också bifoga en fullmakt till besvärsskriften.

Adressen till förvaltningsdomstolen i _____

Besöksadress:

Postadress:

Telefax:

E-post:

Förvaltningsdomstolen uppbär ingen rättegångsavgift i ärenden som berör val (6 § 4 punkten i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer).

Tidtabellsexempel för biskopsvalsprocessen i ett stift

1. Biskopsämbetet blir ledigt 1.1.2008 när biskopen går i pension.
2. Domkapitlet förordnar vid sitt sammanträde 7.3.2007 att biskopsval förrättas i stiftet och fastställer valdagen samt den eventuella andra valdagen; 10.9.2007 kl. 13.00 och 1.10.2007 kl. 13.00.
3. Domkapitlet fastställer 14.3.2007 en förteckning över alla röstberättigade präster och lektorer indelade enligt prosteri och sänder varje kontraktsprost ett utdrag ur förteckningen. Antalet röstberättigade präster och lektorer bestäms enligt situationen 1.2.2007 (enligt situationen i början av den månad som föregår domkapitlets beslut). De röstberättigade prästerna och lektorerna är sammanlagt 470 till antalet.
4. Domkapitlet fastställer antalet elektorer enligt definitionen i 18 kap. 3 § 2 mom. 6 punkten i kyrkolagen och fördelningen församlingarna emellan. Informationen sänds omedelbart till kyrkoherdarna. Folkmängden i församlingarna, som fördelningen baserar sig på, bestäms enligt situationen i slutet av år 2006. Antalet lekmanneelektorer är totalt 470.
5. Domkapitlet meddelar att församlingarna skall välja sina lekmanneelektorer senast 30.4.2007 och att kyrkoherden skall tillställa domkapitlet en förteckning över de valda personernas namn och adresser senast 2.5.2007. Domkapitlet sänder en förteckning över alla elektorer till pastorsexpeditionerna omedelbart i början av maj.
6. Förteckningen över elektorer hålls till påseende för elektorerna på pastorsexpeditionen under tiden för kandidatuppställningen (fram till 16.7.2007), och elektorerna informeras om detta. Kyrkoherden tillser att förteckningen förstörs efter att kandidatuppställningen har upphört.
7. Domkapitlet beslutar om inledandet av kandidatuppställningen på sitt sammanträde 9.5.2007 (beslut skall fattas inom två veckor från det att meddelandena om elektorer inkommit), varefter stiftelseurkunder för valmansföreningar kan fås från domkapitlet. En valmansförening kan grundas av minst 10 personer som har rösträtt i biskopsvalet. Som kandidat kan föreningen utnämna en präst som gett sitt samtycke till kandidaturen. Kandidatuppställningstiden är 16.5–16.7.2007. Tiden utgår 16.7.2007 kl. 16.00

8. Domkapitlet granskar valmansföreningarnas stiftelseurkunder (urkunderna skall granskas inom två veckor från det att kandidatuppställningen upphört) vid sitt sammanträde 18.7.2007.
9. Ombuden skall inom två veckor, senast 1.8.2007, rätta eventuella fel i stiftelseurkunderna.
10. Domkapitlet fattar vid sitt sammanträde 8.8.2007 de beslut som avses i 3 kap. 1 c § i valordningen för kyrkan (besluten skall fattas inom två veckor från ombudens rättelseförfarande):
  1. göra de rättelser som rättelseförfarandet ger anledning till i stiftelseurkunderna;
  2. upprätta en förteckning över de valbara kandidaterna;
  3. upprätta en kandidatförteckning genom att lotta kandidaternas ordningsföljd och numrera kandidaterna i löpande nummerföljd med början från nummer 2; samt
  4. sända kandidatförteckningen till kontraktsprostarna.

Om endast en kandidat har uppställts, blir han eller hon vald till biskop utan val.

11. Domkapitlet sörjer för tryckningen av kandidatförteckningarna och röstsedlarna. Röstsedlarna trycks i två olika färger; en för respektive valomgång.
12. Biskopsvalet förrättas (tidigast 30 dagar efter de åtgärder som nämns ovan i punkt 10) 10.9.2007 kl. 13.00 vid sammanträden som tillkallas av kontraktsprostarna. Röstningen genomförs med slutna sedlar. Anvisningarna, kandidatförteckningen och valsedlarna har tillsänts de röstberättigade personerna i samband med kontraktsprostens kallelse. Om en röstberättigad inte kan närvara vid valförrättningen, kan han eller hon rösta per post.
13. Vid valförrättningen förs protokoll över antalet givna röster och vad som hänt under valförrättningen. Protokollet undertecknas av ordföranden (kontraktsprosten) och protokollföraren. Två personer utses till protokolljusterare under valförrättningen.
14. Valresultatet för prostriet uträknas och resultatet meddelas till domkapitlet enligt dess anvisningar. Röstsedlarna och protokollet sänds till domkapitlet. Det slutliga valresultatet uträknas i domkapitlet. Besvär över domkapitlets beslut att fastställa valresultatet kan anföras hos förvaltningsdomstolen inom 30 dagar.
15. Om ingen av kandidaterna får mer än hälften av rösterna, förrättas ett andra val 1.10.2007 mellan de två kandidater som fått flest röster. Valet förrättas på kallelse av kontraktsprosten på samma sätt som det första valet. Samma kandidatnummer används under den andra valomgången.

16. Domkapitlet meddelar valresultatet till kandidaterna och valmansföreningarnas ombud genom att skicka dem ett protokollsutdrag jämte besvärsanvisning (KL 24:11).
17. Domkapitlet utfärdar fullmakt till biskopsämbetet åt den som blivit vald.